

III. Przegląd prawodawstwa

1. Prawo cywilne.

(od 1 października 1921 r. do 30 września 1922 r.)

A) b. Zabór rosyjski: Wyrównania krzywd dokonanych przez eksterminacyjną politykę rządu rosyjskiego dotyczy ustawa z 2 grudnia 1921 r. Dz. U. nr. 106 poz. 767 o umowach nabycia nieruchomości sporządzonych na imię osób podstawionych oraz o wykupnie majątków sprzedanych z powodu ograniczeń narodowości polskiej. Mianowicie osoby narodowości polskiej oraz ich zstępni, którzy z powodu wyliczonych w art. 1 i 2 ustawy ograniczeń nabyli przed 1 sierpnia 1914 r. nieruchomości na imię osób podstawionych lub aktami nieformalnymi, mogą postawić odpowiednie żądanie w celu uprawnienia swego nabycia. Te same osoby mogą również żądać w drodze sądowej zwrotu swoich majątków, sprzedanych po 13 stycznia 1886 r. wskutek wydania ustaw z 27. XII 1884 r. i 2. II. 1891 r., o ile majątki te znajdują się jeszcze w rękach pierwotnego nabywcy lub jego spadkobierców, albo osób, które od nich otrzymały ten majątek pod tytułem darmym. Żądający zwrotu ma jednak wypłacić obecnemu właścicielowi cenę odpowiadającą przeciętnej cenie podobnych nieruchomości z ostatnich pięciu lat przed wytoczeniem powództwa. Nabyte w dobrej wierze prawa osób trzecich pozostają w swej mocy. Z żądaniem uprawnienia nabycia względnie zwrotu można wystąpić najpóźniej w przeciągu 5 lat od daty ogłoszenia niniejszej ustawy.

Dalszym krokiem do ujednoczenia prawa cywilnego jest ustawa z 27. I 1922 r. Dz. U. nr. 11 poz. 87 w przedmiocie zmiany i uzupełnienia niektórych przepisów obowiązującego w b. Królestwie Polskiem kodeksu cywilnego z 1825 r. oraz ustawy postępowania cywilnego, dotyczących nieobecnych i zaginionych. Odtąd dla nieobecnego, który nie pozostawił pełnomocnika, może sąd ustanowić kuratora; to samo wolno sądowi uczynić, jeśli pełnomocnik dokonywa zarządu majątkiem ze szkodą dla interesów nieobecnego.

Jeśli mąż został uznany za zaginionego, zostawiając ma-

łoletnie dzieci ze wspólnego małżeństwa pochodzące, matka sprawuje władzę rodzicielską.

Na wzór kodeksu niemieckiego i austriackiego wprowadza ustawa nieznaną dotąd kodeksowi z r. 1825 instytucję uznania za zmarłego. Aby mogło nastąpić uznanie za zmarłego musi wpraw nieobecny być uznanym za zaginionego. Dalszemi warunkami są, by o zaginionym przez lat 10 nie było żadnej wiadomości, i by od jego urodzenia upłynęło przynajmniej 31 lat. Jeśli upłynęło lat 70, wystarczy by przez 5 lat nie było wiadomości. Okresy te się przedłużają, jeżeli w tym czasie państwo znajdowało się w wojnie, wtedy uznanie za zmarłego nie może nastąpić przed upływem 2 lat od końca roku, w którym wojna się zakończyła.

Po upływie krótszego czasu natomiast mogą być uznani za zmarłych ci, którzy zginęli na wojnie bądź to jako uczestnicy siły zbrojnej, jeńcy, zakładnicy, oraz wogóle osoby przebywające na obszarze działań wojennych. W tych wypadkach wystarczy, by nie było o nich wieści przez dwa lata, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym się wojna ukończyła.

Ten sam okres czasu wystarcza do uznania za zmarłą osoby, która znajdowała się na rozbitym statku lub w innym bliskim niebezpieczeństwie śmierci, tylko liczy się od dnia zdarzenia, które wywołało niebezpieczeństwo dla życia zaginionego.

Uznanie za zmarłego stwarza domniemanie śmierci, za dzień śmierci uważa się koniec roku kalendarzowego, po upływie którego uznanie za zmarłego stało się dopuszczalnym, dla zaginionych w wojnie, koniec roku, w którym wojna zakończona została, a dla zaginionych przy rozbiciu statku lub w innym bliskim niebezpieczeństwie śmierci, dzień zdarzenia, które niebezpieczeństwo wywołało. Koniec dnia poczynany będzie za chwilę śmierci. Aż do tego czasu istnieje domniemanie, że zaginiona osoba żyła. Uznanie za zmarłego powoduje wszystkie skutki prawne rzeczywistej śmierci z wyjątkiem rozwiązania małżeństwa. O dopuszczalności nowego związku małżeńskiego decyduje właściwa władza.

Domniemanie śmierci może być uchylone dowodem przeciwnym, jeżeli uznany za zmarłego się zjawi, może odebrać swój majątek w tym stanie, w jakim się znajduje z uwzględnieniem zasady surrogacji rzeczowej.

Uznanie za zmarłego może nastąpić jedynie na wniosek osoby zainteresowanej. Właściwym do przeprowadzenia postępowania jest sąd okręgowy, w którego okręgu zaginiony miał ostatnie stałe miejsce zamieszkania, a dla obywateli pol-

skich, którzy stale w kraju nie mieszkali, właściwym jest sąd okręgowy w Warszawie. Decyzję wydaje się po przeprowadzeniu dochodzeń i postępowania edyktalnego.

Ustawa powyższa obowiązuje w okręgach sądów apelacyjnych warszawskiego i lubelskiego z wyjątkiem okręgu sądu okręgowego w Białymstoku, jednakowoż Rada Ministrów ma rozciągnąć moc obowiązującą jej także na Ziemię Wschodnie i okręg białostocki z brzmieniem przystosowanym do obowiązującego tam ustawodawstwa.

Ziem Wschodnich dotyczy ustawa z 11 maja 1922 r. Dz. U. nr. 43 poz. 358 o uchyleniu ograniczeń w sprawach spadkowych kobiet zmieniająca art. 1128 cz. I. T. X. Ros. Zb. Pr. w ten sposób, że uprawnia do dziedziczenia narówni potomków płci męskiej jak i żeńskiej.

B. b. Zabór austriacki. Ustawa z 18 października 1921 r. Dz. U. 87, poz. 636 w przedmiocie adnotacji hipotecznej zamiaru pozbycia nieruchomości drogą parcelacji postanawia, że adnotacja taka będzie skuteczną przez lat trzy, licząc od dnia dozwoleń jej, jeśli zamierzone jest pozbycie przez parcelację danej nieruchomości za pośrednictwem instytucji, upoważnionej przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego.

Moratorium dla prywatno-prawnych wierzytelności pieniężnych w okręgu sądu apelacyjnego we Lwowie przedłużono rozporządzeniem Rady Ministrów z 21 grudnia 1921 Dz. U. nr. 106 poz. 777 z pewnymi modyfikacjami. Jako ostateczny termin odroczenia płatności przez sędziego oznaczono dzień 31 grudnia 1922 r.

C. b. Zabór pruski. Ustawa z 18 listopada 1921 r. Dz. U. nr. 100 poz. 715 o dobrach rodzinnych w b. dzielnicy pruskiej wprowadza uproszczone postępowanie w razie zniesienia lenn i fideikomisów. Można je znieść uchwałą rady rodzinnej zatwierdzoną przez władzę nadzorczą. O ileby w ciągu roku od dnia wejścia w życie ustawy zniesienie takie nie nastąpiło może Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i D. P. zarządzić ich przymusowe zniesienie wedle przepisów ustawy, która dopiero w przyszłości będzie wydana. Na uchwałę rodzinną, znoszącą lenno lub fideikomis musi się zgodzić: obecny dzierżyciel i najbliższy ekspektant i nadto albo także drugi najbliższy ekspektant i conajmniej połowa wszystkich ekspektantów, albo też, jeśli ekspektantów jest więcej niż dziesięciu, pięciu najbliższych z kolei ekspektantów, albo też większość członków rodziny. Zgoda musi być stwierdzona przez akt publiczny lub publicznie uwierzytelniony. Uchwałę

zatwierdza władza nadzorcza, którą jest sąd apelacyjny, w obwodzie którego znajdują się dobra rodzinne lub główna ich część. Przeciw uchwale przysługuje środek prawny zażalenia, które należy wnieść w terminie prekluzyjnym 2 miesięcy. Rozstrzyga o niem Minister Sprawiedliwości. Wreszcie zawiera ustawa postanowienia dotyczące ułatwień co do zarządzania przedmiotami należącymi do fideikomisu i przewiduje możliwość wprowadzenia przymusowego zarządu, jeśli postępowanie dzierżyciela lub niepomyślny stan jego majątku uzasadniają obawę, że dobro rodzinne doznaje znacznego uszczerbku.

Pewnego rodzaju *curiosum* prawnicze stanowi ustawa z 18 lipca 1922 Dz. U. nr. 62, p o z. 552 i z tego powodu zasługuje, by ją w całości przytoczyć:

Art. 1. Dokonane już sądowo uwierzytelnienie podpisów stron na kontraktach pozbycia nieruchomości, zawieranych prywatnie w czasie od 11 listopada 1918 r. do dnia 30 kwietnia 1922 r. włącznie w okręgu sądu powiatowego w Czersku u prywatnego pisarza paczkowskiego, ma ten sam skutek prawny, co przepisane §§ 313, 873 i 925 niemieckiej ustawy cywilnej z dnia 18 sierpnia 1896 r. (Dz. Ust. Rzeszy Niem. z 1896 roku str. 195) sądowe udokumentowanie i przewłaszczenie (powzdanic).

Art. 2. Wszelkie spory, wszczęte przez byłych właścicieli przeciw nabywcom, zmierzające do unieważnienia tych kontraktów, mają być na wniosek stron albo z urzędu umorzony, o ile przyczyną unieważnienia jest jedynie brak formalności w §§ 313, 873 i 925 niemieckiej ustawy cywilnej przepisanych.

Wydane w związku z temi sporami zarządzenia tymczasowe mają być z urzędu albo na wniosek stron cofnięte, zaś nabywcy usunięci z posiadania, napowrót w posiadanie nabytych temi kontraktami nieruchomości wprowadzeni.

Art. 3. Z upoważnień, nadanych nabywcom mocą tej ustawy, mogą oni korzystać jedynie w przeciągu sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia tej ustawy.

Jest to zatem sanacja przez ustawodawcę drogą przywileju nieważnych umów zawartych dzięki nieznanomości prawa prywatnego pisarza Gaczkowskiego w Czersku i to sanacja uchylająca nawet wydane już wcześniej prawomocne orzeczenia sądowe. Dzieło ustawodawcze zupełnie niezwykłe, które atoli do podniesienia pewności stosunków prawnych wcale się nie przyczyni.

Prof. Alfred Ohanowicz (Poznań).

2. Prawo handlowe.

(od 1 października 1921 do 30 września 1922).

Czynność ustawodawcza w dziedzinie prawa handlowego była w ubiegłym okresie sprawozdawczym ożywiona. Wydano cały szereg ustaw i rozporządzeń z mocą obowiązującą po największej części na całym obszarze Rzeczypospolitej zaś obszar ten powiększył się w wspomnianym okresie o Ziemię Wileńską i Ziemię Górnoszląskie. Dzieło unifikacji polskiego prawa handlowego poczyniło w ten sposób dalsze postępy. Przez zawarcie przez Polskę, wzgl. przystąpienie do dawniej już zawartych konwencji międzynarodowych, osiągnięte zostało ponadto w niektórych dziedzinach prawa handlowego uzgodnienie ustawodawstwa polskiego z dotyczącym ustawodawstwem zagranicznym.

Nie wdając się w szczegółowy rozbiór, jedynie dla ogólnej informacji, zwracam uwagę w szczególności na następujące ważniejsze zmiany wzgl. uzupełnienia obowiązującego dotąd ustawodawstwa handlowego:

1. Personal kupiecki pomocniczy, w szczególności pomocników i uczniów handlowych, dotyczy między innymi ustawa z 16. V. 1922 Dz. U. 40,334 o urlopiach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu oraz rozp. M. P. O. S. z 2. VII. 1922 Dz. U. 52, 482 w sprawie układania list urlopów.

2. Rejestr handlowy. Dekret z 7. II. 1919 Dz. P. 14,164 o rejestrze handlowym, obowiązujący na obszarze b. Królestwa Kongresowego, został, ze zmianami wprowadzonymi przez ustawę z 17. XII. 1921 Dz. U. 106, 770 zmieniającą przepisy tymczasowe o kosztach sądowych, rozciągnięty rozp. R. M. z 6. III. 1922 Dz. U. 21, 170 na Ziemię Wschodnie przyłączone na podstawie traktatu ryskiego zaś rozp. R. M. z 10. VIII. 1922 Dz. U. 74, 668 na Ziemię Wileńską.

- Pozatem rozp. M. Sp. z 19. V. 1922 Dz. U. 47, 421 zmieniło rozp. M. Sp. z 11. III. 1921 Dz. U. 25, 139 o opłatach w postępowaniu rejestrowem.

3. Własność przemysłowa. Terminem tym określały konwencje międzynarodowe prawa przysługujące w odniesieniu do patentów na wynalazki, modeli użytkowych, rysunków lub modeli przemysłowych, znaków fabrycznych i handlowych, nazw firm handlowych, oznak pochodzenia, zwalczania nierzetelnej konkurencji. Dotyczące ustawodawstwo obowiązujące w Polsce częściowo już na podstawie ustaw polskich (p. dekrety z 4. II. 1919 Dz. P. 137 — 139 o patentach na wynalazki, ochronie wzorów rysunkowych i modeli oraz ochronie znaków towarowych) pozostało merytory-

cznie niezmienione i tylko opłaty przewidziane w przytoczonych dekretach podwyższone zostały nasamprzód ustawą z 31.1.1922 Dz. U. 11, 89 a następnie rozp. R. M. z 28. IX. 1922 Dz. U. 89, 814. Nowość stanowi natomiast przystąpienie Polski, w wykonaniu art. 19 aneksu I. traktatu wersalskiego z 28. VI. 1919 z Państwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi, do międzynarodowej konwencji paryskiej z 20. III. 1883 o ochronie własności przemysłowej, przejrzanej następnie w Brukseli 14. XII. 1900 i w Waszyngtonie 2. VI. 1911 wraz z uzupełniającym ją protokołem zamknięcia z 2. VI. 1911 (p. oświadczenie rządowe o przystąpieniu Polski do międzynarodowego związku ochrony własności przemysłowej Dz. U. z r. 1922, 8, 58 jak również oświadczenie rządowe z 4. VII. 1922 Dz. U. 53, 486 w przedmiocie przystąpienia Wielkiego Księstwa Luksemburskiego do tegoż związku). Wspomniana konwencja zapewniła obywatelom państw, które konwencję zawarły wzgl. do niej przystąpiły, bez względu na ich miejsce zamieszkania wzgl. siedzibę przedsiębiorstwa handlowego lub przemysłowego zaś obywatelom państw nienależących do związku pod warunkiem zamieszkania lub posiadania rzeczywistego przedsiębiorstwa w danym kraju, tę samą ochronę prawną, jaką ustawodawstwo krajowe przyznaje własnym obywatelom. W celu zachowania lub przywrócenia praw własności przemysłowej, dotkniętych przez wojnę światową, zawarte zostało w Bernie 30. VI. 1920 porozumienie, ratyfikowane przez Polskę ustawą z 7. VII. 1921 Dz. U. z r. 1922 15, 133 (p. również oświadczenie rządowe z 3. I. 1922 w przedmiocie mocy obowiązującej porozumienia Dz. U. 15, 134 oraz oświadczenie rządowe z 8. IV. 1922 Dz. Ust. 28, 228 w przedmiocie ratyfikacji porozumienia przez Republikę Portugalską), rozciągnięte następnie na Ziemię Górnośląskie ustawą z 16. VI. 1922 Dz. U. 46, 338 l. 21. W wykonaniu zawartego porozumienia wydaną została ustawa z 7. IV. 1922 Dz. U. 30, 240 i rozp. M. P. H. z 15. V. 1922 Dz. U. 39, 327 w przedmiocie przedłużenia terminów dla zachowania i przywrócenia praw własności przemysłowej dotkniętych przez wojnę. — Specjalne postanowienia co do ochrony własności przemysłowej i zwalczania nierzetelnej konkurencji zawiera konwencja handlowa polsko-francuska z 6. II. 1922 (Dz. U. 50, 441 — 443) art. 12 — 14.

4. Spółki handlowe. Ustawa z 29. X. 1920 Dz. U. 111, 733 o spółdzielniach, rozciągnięta rozp. R. M. z 6. III. 1922 Dz. U. 21, 170 na Ziemię Wschodnie zaś rozp. R. M. z 10. VIII. 1922 Dz. U. 74, 668 na Ziemię Wileńską, uzupełniona została ustawą z 7. IV. 1922 Dz. U. 33, 265, która zawiera przepisy ułatwiające łączenie się spółdzielni. — Ustawa z 29. IV. 1919 Dz. P.

39, 282 — wprowadzająca odnośnie do spółek akcyjnych system koncesyjny za wyjątkiem dzielnic, w których obowiązują przepisy o powstawaniu spółek akcyjnych w drodze rejestracji bez uprzedniego zezwolenia rządu, z tern jednak ograniczeniem, że także i takie w drodze rejestracji powstałe spółki akcyjne obowiązane są uzyskać zatwierdzenie statutów, jeżeli pragną rozszerzyć swoją działalność poza granice dotyczących dzielnic — rozciągnięta została rozp. R. M. z 10. VIII. 1922 Dz. U. 74, 668 na Ziemię Wileńską zaś rozp. R. M. z 28. IX. 1922 Dz. U. 89, 815 na Ziemię Wschodnie. Wspomnianą ustawę uzupełniło rozp. M. P. H. oraz Sk. z 31. V. 1922 Dz. U. 51, 459 (p. także sprostowanie Dz. U. z r. 1922 Nr. 54 i. f.), które dopuszcza uzależnienie zatwierdzenia statutów spółek akcyjnych, mających znaczenie państwowe lub użyteczności publicznej od pewnych warunków, w szczególności od udziału kapitału krajowego w kapitale zakładowym spółki lub od udziału większości obywateli polskich w zarządzie spółki. — Rozp. M. P. H. oraz Sk. z 13. VI. 1922 Dz. U. 52, 474 określa warunki udzielenia pozwoleń zagranicznym spółkom akcyjnym i komandytowo-akcyjnym na działalność w państwie polskim zaś rozp. M. Sk. z 22. VI. 1922 Dz. U. 52, 475 normuje opłaty stemplowe, uiszczane przez takie spółki zagraniczne od kapitału przeznaczanego do działalności w państwie polskim. — Specjalne postanowienia co do dopuszczenia zagranicznych spółek handlowych wogóle, do działalności w Polsce i naodwrot zawiera umowa polsko-gdańska z 24. X.

1921, zatwierdzona ustawą z 17. XII. 1921 Dz. U. z r. 1922, 16, 139 oraz polsko-niemiecka konwencja górnośląska z 15. V. 1922, ratyfikowana ustawą z 24. V. 1922 Dz. U. 44, 370, jak również konwencja handlowa z Francją z 6. II. 1922 ratyfikowana ustawą z 12. V. 1922 Dz. U. 50, 441—442 oraz z Szwajcarią z 27. VI. 1922 (Dz. U. ex 1922 Nr. 83, 744) ratyfikowana ustawą z 28. VII. 1922 Dz. U. 71, 638.

5. **Prawo bankowe:** Ustawa z 23. III. 1920 Dz. U. 30, 175 o nadzorze nad przedsiębiorstwami bankowymi i kantorami wymiany, uzależniająca w szczególności ich prowadzenie od uzyskania koncesji, rozciągnięta została rozp. R. M. z 9. VIII. 1921 Dz. U. 71, 478 na Ziemię Wschodnie, dla których wydane zostało ponadto osobne rozp. M. Sk. z 5. XII. 1921 Dz. U. z r. 1922, 2, 10, zaś na Ziemię Wileńską rozp. R. M. z 11. IX. 1922 Dz. U. 78, 713. Specjalne postanowienia w sprawie banków zawiera polsko-niemiecka konwencja górnośląska w art. 314—329 (Dz. U. z r. 1922, 44, 370). — W dziedzinę prawa bankowego wkraczają ograniczenia obrotu dewizami i walutami zagranicznymi, mające na celu podniesienie kursu marki

polskiej. Podstawę prawną dla tego rodzaju ograniczeń stanowi obecnie wydana, w miejsce obowiązujących poprzednio analogicznych ustaw, ustawa z 17. XII. 1921 Dz. U. 104, 748, Która udzieliła Ministrowi; Skarbu na czas do końca r. 1922 pełnomocnictwa do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy, mających na celu regulację obrotu pieniężnego z krajami zagranicznymi oraz obrotu obcemi walutami. Wydane na podstawie powołanej ustawy, rozciągniętej następnie rozp. R. M. z 18. IX. 1922 Dz. U. 82, 727 na Ziemię Wileńską, rozp. M. Sk. i b. dz. p. z 29. XII. 1921 Dz. U. 108, 795 utrzymało w mocy wydane, na podstawie poprzednio obowiązujących analogicznych ustaw, rozporządzenia w szczególności rozp. M. Sk. i b. dz. p. z 31. XII. 1920 Dz. U. z r. 1921, 18, 104 ze zmianami; wprowadzonemu rozp. M. Sk. i b. dz. p. z 12. XI. 1921 Dz. U. 96, 706 oraz z 13. II. 1922 Dz. U. 12, 113. W związku z wspomnianymi ograniczeniami pozostają również postanowienia, jakie zawiera umowa polsko-gdańska w art. 184 — 196. (Dz. U. z r. 1922; 16, 139).

6. Ustawodawstwo giełdowe zainicjowane ustawą z 20.1.1921 Dz. U. 13, 710 o organizacji giełd w Polsce, rozciągniętą rozp. R. M. z 1. VII. 1922 Dz. U. 65, 585 na Ziemię Wileńską, uzupełnione zostało następującymi wydaniami na jej podstawie rozporządzeniami, rozciągniętymi rozp. M. P. H. oraz Sk. z 31. VII. 1922 Dz. U. 65, 589 także na Ziemię Wileńską, a mianowicie rozp. M. P. H. oraz Sk. z 17. VIII. 1921 Dz. U. 78, 540 określającym warunki należenia do giełd towarowych oraz rozp. M. P. H. oraz Sk. z 31. VIII. 1921 Dz. U. 82, 573 i rozp. M. Sk. oraz P. H. z 25. VIII. 1921, Dz. U. 83, 586, które — w treści identyczne poza różną kompetencją władzy zatwierdzającej maklerów — unormowały sposób powoływania i zwalniania oraz prawa i obowiązki maklerów na giełdach towarowych i pieniężnych.

7. Prawo wekslowe. Działalność ustawodawcza zaznaczyła się jedynie przedłużeniem terminów wekslowych a to rozp. R. M. z 21. XII. 1922 Dz. U. 106, 777 w przedmiocie odroczenia zapłaty prywatno-prawnych wierzytelności w okręgu sądu apelacyjnego we Lwowie, rozp. R. M. z 23. VI. 1922 Dz. U. 47, 419 w okręgu sądu apelacyjnego w Warszawie oraz rozp. R. M. z 23. VI. 1922 Dz. U. 47, 420 w okręgu sądu apelacyjnego w Lublinie. — Pozatem wspomnieć należy w tym związku o wydanej, w miejsce obowiązującej dotąd ustawy z 16. VII. 1920 Dz. U. 83, 553, ustawie z 26. X. 1921 Dz. U. z r. 1922, 38, 313 o opłatach stemplowych od weksli i zmieniającej tę ustawę ustawie z 24. III. 1922 Dz. U. 38, 314 wraz z rozporządzeniem wykonawczem z 13. V. 1922 Dz. U. 38, 317, jak rów-

niez o pozostającym z niemi w związku rozp. M. Sk. z 13. V. 1922 Dz. U. 38, 318 w przedmiocie blankietów wekslowych.

8. Prawo kolejowe. Z pośród ogromnej liczby rozporządzeń Ministerstwa Kolei Żelaznych, wydanych na mocy dekretu z 7. II. 1919 Dz. P. 14, 152 o tymczasowym przekazaniu Ministrowi Komunikacji prawa wydawania przepisów o przewozie pasażerów, bagażu i towarów oraz ustalania taryf przewozowych na kolejach polskich a dotyczących w szczególności planu przewozowego, kolejności ładunków, komunikacji z zagranicą, ograniczenia odpowiedzialności kolei zaś przeważnie podwyżki taryf, — ogólniejsze znaczenie posiadają przede wszystkim przepisy przewozowe. Wprowadzone rozp. z 24. I. 1920 Dz. U. 16, 82 — 83 jednolite przepisy przewozowe uzupełnione następnie postanowieniami wykonawczymi zawartymi w rozp. z 20 i 24. IV. 1920 Dz. U. 40, 242 — 243, zastąpione zostały, o ile chodzi o przewóz osób i bagażu przez przepisy przewozowe zawarte w rozp. z 20. X. 1921 Dz. U. 97, 708, zmienione wzgl. uzupełnione rozp. z 22. II. 1922 Dz. U. 18, 155; z 11. IV. 1922 Dz. U. 29, 235 i z 17. V. 1922 Dz. U. 39, 333, zaś odnośnie do przewozu towarów przez rozp. z 13. VI. 1921 Dz. U. 65, 414 zmienione wzgl. uzupełnione rozp. z 7.1. 1922 Dz. U. 6, 40; z 22. II. 1922 Dz. U. 18, 156 i z 2. IX. 1922 Dz. U. 75, 680. Merytorycznie przepisy przewozowe nowe pokrywają się po największej części z przepisami dawnymi, które uzupełniono jedynie w celu łatwiejszej orientacji: wydanymi w międzyczasie postanowieniami wykonawczymi, zaś mają one za swój wspólny pierwowzór przepisy niemieckiego regulaminu kolejowego z r. 1908. — Odnośnie do przewozu towarów w bezpośredniej komunikacji międzynarodowej miarodajne są postanowienia berneńskiej konwencji z 14. X. 1890 ze zmianami wprowadzonymi przez porozumienie dodatkowe z 16. VII. 1895 oraz konwencje dodatkowe z 16. VI. 1898 i 19. IX. 1906, do których Polska przystąpiła w wykonywaniu art. 19 aneksu I. traktatu wersalskiego z 28. VI. 1919 z Państwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi (p. oświadczenie rządowe z 4. IV. 1922 Dz. U. 76, 685). Postanowienia wspomnianej konwencji, pokrywające się treścią przeważnie z postanowieniami niemieckiego kodeksu handlowego w przedmiocie przewozu towarów kolejami, stosowane były z nieznacznymi zmianami wzgl. uzupełnieniami w zasadzie jeszcze przed przystąpieniem Polski do niej, a to w bezpośredniej komunikacji z Austrią (rozp. z 15. X. 1919, Dz. U. 83, 456), Czechosłowacją (rozp. z 31. X. 1921 Dz. U. 92, 683), Węgrami rozp. z 15. III. 1922 Dz. U. 21, 179) i Rumunją (rozp. z 8. VII. 1922 Dz. U. 53, 492 — 494). Obecnie obowiązują przepisy konwencji berneń-

skiej w komunikacji towarowej także z innymi państwami, które konwencję zawarły wzgl. do niej przystąpiły, — są zaś nimi prawie wszystkie państwa europejskie — o ile przewóz odbywa się na podstawie bezpośredniego listu przewozowego po liniach kolei wciągniętych, na podstawie zgłoszenia dotyczącego państwa, na listę kolei żelaznych przez urząd centralny przewozów międzynarodowych w Bernie. — Specjalne przepisy, co do ruchu kolejowego zawiera konwencja z 21. IV. 1921 między Polską i W. M. Gdańskiem a Niemcami w sprawie wolności tranzytu pomiędzy Prusami Wschodnimi a resztą Niemiec, ratyfikowana ustawą z 24. I. 1922 Dz. U. 61, 548 — 550 oraz górnośląska konwencja polsko-niemiecka z 15. V. 1922 (Dz. U. 44, 371).

9. Prawo pocztowe, telegraficzne i telefoniczne. Ustawa z 27. V. 1919 Dz. P. 44, 310 o państwowej wyłączności poczty, telegrafu i telefonu, obowiązująca na obszarze b. dzielnicy pruskiej od 1. I. 1921 (p. art. 6. ust. z 23. VI. 1921 Dz. U. 75, 511) oraz ustawa z 18. XII. 1920 Dz. U. z r. 1921 7, 36 o pocztach, radiotelegrafach, telegrafach i telefonach w czasie wojny, rozciągnięte zostały rozp. R. M. z 27. VIII. 1921 Dz. U. 79, 541 na Ziemię Wschodnie zaś rozp. R. M. z 29. V. 1922 Dz. U. 43, 362 na Ziemię Wileńską. — Ruch pocztowy między polską częścią Górnego Śląska a niemieckim Górnym Śląskiem oraz resztą Niemiec, jak również ruch telegraficzny i telefoniczny, reguluje górnośląska konwencja polsko-niemiecka z 15. V. 1922 (Dz. U. 44, 371) zaś ruch pocztowy, telegraficzny i telefoniczny między Prusami Wschodnimi a resztą Niemiec przez korytarz polski konwencja między Polską i W. M. Gdańskiem a Niemcami w sprawie wolności tranzytu z 21. IV. 1921 (Dz. U. 61, 548 — 550). Ponadto zawarta została między Polską a Rumunją specjalna umowa w przedmiocie wzajemnej wymiany korespondencji telegraficznej, telefonicznej i paczek pocztowych z 1. VII. 1922, ratyfikowana ustawą z 28. VII. 1922 Dz. U. 71, 636. — Wydane pozatem w dziedzinie prawa pocztowego w szczególności, rozporządzenia M. P. T. mają za przedmiot poza podwyżką opłat między innymi postępowanie z przesyłkami pocztowymi niedoreczalnymi, bez adresu oraz przedmiotami znalezionymi (rozp. z 13. V. 1922 Dz. U. 61, 551 oraz z 23. VIII. 1922 Dz. U. 77, 699) oraz odpowiedzialność zarządu pocztowego za krajowe przesyłki pocztowe i telegramy (rozp. z 11. IX. 1922 Dz. U. 84, 725). Ruch pocztowy z zagranicą reguluje rozp. z 21. XII. 1921 Dz. U. z r. 1922, 9, 62 w sprawie zaprowadzenia wymiany paczek z zagranicą oraz rozp. z 17. VII. 1922 Dz. U. 65, 588 w przedmiocie wymiany listów z po-

daną wartością z zagranicą, ponadto rozp. z 26. IV. 1922 Dz. U. 40, 341 zaprowadziło wzajemną wymianę przekazów pocztowych między Polską a Francją. — Pocztowy obrót czekowy, wprowadzony przez ustawę z 19. V. 1920 Dz. U. 48, 297 o Pocztovej Kasie Oszczędności, obowiązującą w byłej dzielnicy pruskiej od 1. II. 1921 (p. art. 6 ust. z 23. VI. 1921 Dz. U. 75, 511) zaś rozp. R. M. z 26. VI. 1922 Dz. U. 52, 471 rozciągniętą na Ziemię Wileńską, doznał specjalnego unormowania w obrocie między Górnym Śląskiem polskim a Rzeszą niemiecką przez układ polsko-niemiecki z 15. V. 1922, ratyfikowany ustawą z 24. V. 1922, Dz. U. 51, 453 — 455. — W dziedzinie prawa telegraficznego wreszcie zasługuje na wzmiankę przystąpienie Polski, w wykonaniu art. 19 an. I traktatu wersalskiego; z 28. VI. 1919 z Państwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi do międzynarodowej konwencji telegraficznej petersburskiej z r. 1875 (p. oświadczenie rządowe z 28. IV. 1922 Dz. U. 72, 649).

10. Ubezpieczenia. W dziale ubezpieczeń prywatnych (w przeciwstawieniu do ubezpieczeń socjalnych) zasługuje przede wszystkim na uwagę ustawa z 23. VI. 1921 Dz. U. 64, 395. Wprowadziła ona przymus ubezpieczenia od ognia z reguły wszystkich budynków a zarazem obowiązek ubezpieczenia się w Polskiej Dyrekcji Ubezpieczeń Wzajemnych w Warszawie. Obowiązuje nietylko w b. Królestwie Kongresowem, ale i na Ziemiach Wschodnich i w b. zaborze austriackim, na które działalność P. D. U. W. została rozciągnięta rozp. M. Sk. z 23. XII. 1921 Dz. U. z r. 1922, 5, 34 i, z 27. V. 1922 Dz. U. 47, 423. Natomiast nie rozciąga się działalność P. D. U. W. w dziale ubezpieczeń przymusowych od ognia na m. Warszawę i b. zabór pruski, które posiadają własne instytucje ubezpieczeniowe. Poza ubezpieczeniami przymusowymi od ognia, P. D. U. prowadzi dobrowolne ubezpieczenia w wyszczególnionych w art. 4 działach, zaś w tym zakresie działalność jej rozciąga się również i na m. Warszawę i na b. zabór pruski. P. D. U. W. jest osobą prawa publicznego i podlega daleko idącej ingerencji państwowej. — Zagranicznych zakładów ubezpieczeniowych, działających na obszarze b. zaboru austriackiego dotyczy rozp. M. Sk. z 4. IV. 1922 Dz. U. 38, 316, które przepisuje złożenie kaucji na zabezpieczenie wykonania zawartych umów. — Co do opłat stemplowych od ubezpieczeń pozostała miarodajną ustawa z 16. VII. 1920 Dz. U. 75, 509 i rozporządzenie wykonawcze z 27. IX. 1920 Dz. U. 93, 617, jednak ze zmianami wprowadzonymi rozp. M. Sk. z 28. X. 1921 Dz. U. 101, 726. W uzupełnieniu wspomnianej ustawy wydane zostało ponadto rozp. M. Sk. z 2. V. 1922 Dz.

U. 41, 355 o przeliczaniu — w wypadkach, w których zawarcie umowy ubezpieczenia w walucie obcej wogóle jest w myśl art. 6. ustawy z 17. XII. 1921 Dz. U. 103, 741 dopuszczalne — walut obcych na marki polskie a to celem ustalenia opłaty stemplowej od ubezpieczenia.

11. **Prawo morskie.** Wszystkie sprawy związane z marynarką handlową, przekazane zostały rozp. R. M. z 1. XII. 1921 Dz. U. 103, 742 Ministerstwu Przemysłu i Handlu i w celu ich załatwienia utworzony osobny departament marynarki handlowej, z pozbawieniem kompetencji¹ w tych sprawach departamentu dla spraw morskich przy Ministerstwie Spraw Wojskowych. Ważną nowością jest następnie utworzenie rozp. R. M. z 3. IV. 1922 Dz. U. 32, 258 Urzędu Marynarki Handlowej w Gdańsku, jako organu M. P. H. w obrębie Komisarjatu Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku, dla wykonywania wszelkich czynności w sprawach dotyczących marynarki handlowej, przewidzianych art. 8 konwencji polsko-gdańskiej z 9. XI. 1920 (Dz. U. z r. 1922, 13, 117) oraz art. 173 zawartej w jej wykonaniu i uzupełnieniu umowy polsko-gdańskiej z 24. X. 1921 Dz. z r. 1922, 16, 139. Wydział rejestracyjny wspomnianego Urzędu Marynarki Handlowej z sędzią rejestrowym sądu powiatowego w Wejherowie jako kierownikiem w szczególności, ma sobie poruczoną rejestrację polskich statków handlowych morskich i kontrolę nad rejestracją statków W. M. Gdańska tudzież załatwianie spraw awaryjnych i wypadków morskich. — Poza opisanymi postanowieniami organizacyjnymi zasługuje na uwagę ustawa z 4. X. 1921 Dz. U. 84, 594 w przedmiocie obciążeń hipotecznych w walucie zagranicznej polskich Statków handlowych morskich oraz postanowienia jakie zawiera odnośnie do żeglugi morskiej wspomniana wyżej umowa polsko-gdańska.

Prof. Dr. Sułkowski (Poznań).

3. Proces cywilny.

(Od 1-go października 1921 r. do 1 października 1922 r.)

Ustawodawstwo dotyczące dziedziny procesu cywilnego szło dalej w kierunku zmian poszczególnych ustaw dzielnicowych, przystosowując je do zmienionych warunków politycznych i gospodarczych.

I. Najwięcej zmian zasadniczych wykazuje ustawodawstwo odnoszące się do b. dzielnicy pruskiej powiększonej o Górny Śląsk. Odtąd należy na ziemiach b. dzielnicy pruskiej odróżniać: 1) Województwo poznańskie i pomorskie oraz 2) górnośląską część województwa śląskiego.

1) Województwo poznańskie i pomorskie zostało z dniem 13 listopada 1921 r. pod względem zarządu wymiaru sprawiedliwości zunifikowane z resztą ziem Rzeczypospolitej przez przekazanie zarządu tej dziedziny Ministerstwu Sprawiedliwości. (Rozp. Rady Min. z 25 października 1921 r. „Dz. Ust.” poz. 651). Od tej chwili wchodzi jako źródła do ustroju sądownictwa i procedury cywilnej w rachubę tylko ustawy sejmowe łącznie z rozporządzeniami Rady Ministrów i Ministra Sprawiedliwości; nie wchodzi już w rachubę rozporządzenia ministra b. dzielnicy pruskiej.

Jeszcze przed unifikacją zarządu wymiaru sprawiedliwości minister b. dzieln. pruskiej wydał kilka ważnych rozporządzeń, a to w sprawie notariatu (rozp. z 28 października 1921 r. „Dzien. Ust.” poz. 592), aplikacji sądowej (rozp. z 24 października 1921 r., „Dzien. Ust.” poz. 633), oraz języka urzędowego w urzędach rozjemczych (rozp. z 19 września 1921 r. „Dzien. Ust.” poz. 619).

Z późniejszych ustaw i rozporządzeń należy wymienić ustawę o zmianie niemieckich ustaw o sądach przemysłowych i kupieckich z 30 maja 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 386), oraz ustawą z 26 września 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 780), według której ogłoszenia dokonywane w „Orędowniku Rzeszy Niemieckiej” i w „Orędowniku Państwa Pruskiego” mają być zamieszczone w „Monitorze Polskim”.

Z rozporządzeń Rady Ministrów dotyczy rozporządzenie z 31 października 1921 r. („Dzien. Ust.” poz. 668) kosztów sądowych, rozszerzając moc obowiązującą pruskiej ustawy z 4 lipca 1919 r. na cały ówczesny obszar b. dzielnicy pruskiej, a rozporządzenie z 2 października 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 834) łącznie z rozporządzeniem ministra sprawiedliwości z 9 września 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 835) normuje właściwość sądu dla uznania zaginionego za zmarłego (§ 961 p. a).

Oprócz tego trzeba wymienić jeszcze dwie ustawy dotyczące procedury cywilnej, a mianowicie ustawę z 18 lipca 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 552) dotyczącą ważności kontraktów czerskich i ustawę z 26 września 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 827) o skutkach prawnych zatajenia części ceny w umowach o sprzedaż lub zamianę nieruchomości. Ustawy te wprowadzają do procedury cywilnej pojęcie umorzenia procesu, niewyjaśniając ani istoty tego dla procedury niemieckiej zupełnie nowego pojęcia ani też procesualnych skutków umorzenia. Według motywów ustawodawczych chciano stworzyć nową instytucję procesualną

a stworzono instytucję ustawodawczo nieprzemyślaną i z przepisami niemieckiej procedury cywilnej niezgodnioną.

2) Z chwilą przejęcia Górnego Śląska wyłoniła się konieczność przystosowania dotychczasowych ustaw do zmienionych warunków politycznych.

Po zawarciu konwencji niemiecko-polskiej w Genewie z 15-go maja 1922 roku (Dziennik Ustaw poz. 371) oraz wydania ustawy z 8 czerwca 1922 r. (Dzien. Ust. poz. 376) i deklaracji z 19 czerwca 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 377) o zachowaniu w mocy niektórych ustaw niemieckich na Górnym Śląsku, rozciągnięto ustawą z 16 czerwca 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 388) na ziemię górnośląską moc obowiązującą konstytucji i całego szeregu innych zasadniczych ustaw polskich przyczem art. 3 tej ustawy oznacza okres organizacyjny w sądownictwie śląskiem aż do końca roku 1923, a Rada Ministrów może okres ten przedłużyć aż do końca roku 1924.

Równocześnie z tą ustawą Minister Sprawiedliwości, opierając się na art. 36 statutu organicznego Województwa Śląskiego z 15 lipca 1920 r., wydał w porozumieniu z śląską Radą Wojewódzką względnie tymczasową Radą Wojewódzką cały szereg rozporządzeń, dotyczących ustroju sądownictwa, procedury, adwokatury, notariatu oraz pomocniczego i technicznego personelu sądowego. Rozporządzenia te są ogłoszone w numerze 46 „Dziennika Ustaw” pod poz. 390 do 397, 399, 400 do 403. Do tego należy jeszcze wymienić rozporządzenie z 19-go lipca 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 530) o zmianie niektórych postanowień o notariacie oraz ważne rozporządzenie z 18 sierpnia 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 631) o używaniu języka polskiego w sądownictwie i notariacie. Z mniej ważnych rozporządzeń trzeba zarejestrować rozporządzenie z 3 lipca 1922, o uposażeniu funkcjonariuszów władz wymiaru sprawiedliwości i więziennictwa („Dzien. Ust.” poz. 467) oraz rozporządzenie z tego samego dnia w sprawie dyjet i kosztów podróży tychże funkcjonariuszów władz wymiaru sprawiedliwości i więziennictwa („Dzien. Ust. poz. 468) a także rozporządzenie z 28 sierpnia 1922 roku („Dzien. Ust.” poz. 645) o zamianowaniu oraz wynagrodzeniu sędziów komisoryjnych i podprokuratorów.

Wymienione wyżej rozporządzenia ministra sprawiedliwości wprowadzają w zasadzie takie same zmiany do ustroju sądownictwa, adwokatury, notariatu i procedury cywilnej, jakie zaprowadzono już po-

przednio w województwie poznańskim i pomorskiem. Zachodzą jednak pewne różnice, z których jako najważniejsze wymieniam następujące: a) Nie zaprowadzono dla spraw cywilnych Sądów Pokoju; b) właściwość rzeczowa Sądów Powiatowych w sporach majątkowych wynosi 10000 mk. niemieckich, podczas gdy w województwie poznańskim i pomorskiem sądy te są właściwe tylko w sporach do 3000 mk. polskich; c) nie wprowadzono na Górnym Śląsku ustawy z 18 marca 1921 r. („Dzien. Ust.” poz. 176) o zmianie postępowania apelacyjnego. Również i ustrój adwokatury na Górnym Śląsku jest o tyle różny, że ograniczono jej (działalność) na teren górnośląski a o ile wchodzi w rachubę Sąd Najwyższy do spraw, pochodzących z Górnego Śląska.

Również i w innych jeszcze punktach znajdujemy różnice i odchylenia, tak, że jednolitość ustawodawstwa nie jest niestety przeprowadzona» nawet w tych dzielnicach, które posiadają ustawodawstwa zasadniczo równe.

W końcu należy wymienić ważny dla Górnego Śląska mianowicie na czas przejściowy układ polsko-niemiecki z 12 kwietnia 1922 r. o przejściu wymiaru sprawiedliwości („Dzien. Ust. poz. 448 łącznie z ustawą ratyfikującą ten układ z 19 maja 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 447), wzorowany na układzie polsko-niemieckim z 20 września 1920 r. („Dzien. Ust.” poz. 794, 795). Wreszcie wspomnieć jeszcze trzeba o ustawie z 5 lipca 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 635) o ratyfikacji zarządzeń o sądach przez Rządzącą i Plebiscytową Komisję Międzysojuszniczą Górnego Śląska, powziętych dnia 15-go, czerwca 1922 r. w związku z przekazaniem przez tę Komisję terytoriów, przyznanych Polsce i Niemcom w myśl Traktatu Pokoju.

Wymiar sprawiedliwości na Górnym Śląsku przeszedł na Polskę z dniem objęcia tego obszaru, przyczem odnośnie do sądów oddanych Polsce decyduje dzień podpisania protokołu przejścia sądu, a w tych okręgach, w których Polsce sądu nie oddano, dzień podpisania protokołu o przejściu pierwszego z oddanych Polsce sądów. Dni przejścia podaje rozporządzenie wykonawcze ministra sprawiedliwości z 25 września 1922 r. („Dziennik Urzędowy min. Spr. W. 19 str. 340).

II. W b. zaborze rosyjskim musimy odróżnić trzy dzielnice: 1) Ziemię b. Kongresówki; 2) Ziemię Wschodnie i 3) Ziemię Wileńską.

1) Dla b. Kongresówki wydano poza kilkoma rozporządzeniami o zmianie właściwości terytorialnej sądów („Dzien. Ust.” 1922 poz. 2, 202, 300, 344) ustawę z 27 stycznia 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 87) w sprawie zmiany nie-

których przepisów obowiązującego w b. Królestwie Polskiem Kodeksu cywilnego z 1825 r. oraz ustawy postępowania cywilnego, dotyczących nieobecnych i zaginionych.

Ustawę tę rozciągnięto rozporządzeniem Rady Ministrów z 15 maja 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 360) również i na Ziemię Wschodnie, zmieniając równocześnie art. 2330, i uchylając art. 1243 tomu X części pierwszej Zb. Praw ros. oraz art. 1451, 1460 ustawy postępowania cywilnego.

Dla b. Kongresówki i równocześnie dla Ziemi Wschodnich wydano także rozporządzenie ministra sprawiedliwości z 6 kwietnia 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 406) o uiszczaniu opłat sądowych w znaczkach sądowych. Ziem tych dotyczy również i rozporz. min. spraw. z 25 października 1921 r. („Dzien. Ust.” poz. 669) w przedmiocie opłat za doręczenie wezwań i zawiadomień oraz ustawa z 17 grudnia 1921 r. („Dzien. Ust.” poz. 770) zmieniająca przepisy tymczasowe o kosztach sądowych.

2) Celem unifikacji poszczególnych ziem b. zaboru rosyjskiego wprowadzono na Ziemiach Wschodnich cały szereg ustaw, obowiązujących w b. Kongresówce. Przedewszystkiem należy tutaj wymienić rozporządzenie Rady Ministrów z 19 stycznia 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 70) zmieniające niektóre przepisy, normujące organizację, sądownictwo i sądowe postępowanie cywilne w województwach nowogródzkim, poleskiem i wołyńskim oraz w powiatach białowieskim, grodzieńskim i wołkowyskim województwa białostockiego. Dalsze rozp. Rady Ministrów z 23 czerwca 1922 r. („Dz. Ust.” poz. 416) rozciąga na Ziemię Wschodnie moc obowiązującą dekretu z 24 grudnia 1918 r. w przedmiocie statutu tymczasowego palestry Państwa Polskiego.

Oprócz tego zarejestrować należy jeszcze rozp. Rady Ministrów z 4 września 1922 r. zmieniające właściwość terytorjalną sądów okręgowych w Grodnie i Białymstoku („Dz. Ust.” poz. 679).

3. Taki sam proces unifikacyjny przechodzi również i Ziemia Wileńska, przyłączona do Polski uchwałą Sejmu Ustawodawczego z 24 marca 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 162). W tym celu wydano rozporządzenie Rady Ministrów z 19 czerwca 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 414) o zmianie ustroju sądownictwa oraz rozp. Rady Ministrów z 21 czerwca 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 415) o zniesieniu Sądu Apelacyjnego Ziemi Wschodnich oraz dyslokacji sądów w okręgach sądów apelacyjnych w Wilnie i Lublinie. Rozporządzeniem tem, dotyczącem zarówno Ziemi Wschodnich

jak i Ziemi Wileńskiej, włączono do jurysdykcji Sądu Apelacyjnego w Wilnie Sądy Okręgowe w Grodnie, Pińsku i Wilejski z siedzibą w Nowogródku, zaś do Sądu Apelacyjnego w Lublinie: Sąd Okręgowy w Łucku. Sądowi Okręgowemu Wilejskiemu nadano zarazem nazwę Sądu Okręgowego w Nowogródku. Oprócz tego ustalono właściwość terytorialną sądów okręgowych, należących do Sądu Apelacyjnego w Wilnie.

Dalsze rozporządzenie Rady Ministrów z 23 czerwca 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 417) rozciąga na Ziemię Wileńską dekret z 24 grudnia 1918 r. w przedmiocie statutu tymczasowego palestry Państwa Polskiego a rozporządzenie z 21 sierpnia 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 661) reguluje działalność dotychczasowej Rady adwokatów przysięgłych okręgu Sądu Apelacyjnego w Wilnie.

Wreszcie rozciąga na Ziemię Wileńską rozporządzenie Rady Ministrów z 28 sierpnia 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 689) moc obowiązującą ustawy z 31 lipca 1919 r. o utworzeniu Prokuratury Generalnej. Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 1 października 1922 r.

4) Nieliczne są jeszcze ustawy, wydane z mocą obowiązującą dla całego b. zaboru rosyjskiego, bez względu na różne jego ziemie. Z ustaw tych należy wymienić ustawę z 31 maja 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 387) o ulgach w aplikacji sądowej, przedłużającą czas trwania upoważnień udzielonych Ministrowi Sprawiedliwości w art. 13 dekretu o aplikacji sądowej z dnia 8 lutego 1919 r. („Dz. Praw” poz. 225) aż do końca roku 1924 oraz ważną ustawę z 23 września 1922 („Dzien. Ust.” poz. 771), zmieniającą niektóre przepisy o postępowaniu sądowym w sprawach cywilnych, w szczególności rozszerzającą właściwość sądów pokoju w sprawach cywilnych do 100 000 marek a w pewnych w ustawie określonych wypadkach do 500 000 marek. Ustawa ta stanowi zarazem, że apelacja nie służy w sprawach, w których suma sporu nie przenosi 5 000 marek z wyjątkiem spraw o należność za pracę lub służbę. Ustawa ta weszła w życie dopiero 1 listopada 1922 r. Wreszcie należy jeszcze wspomnieć o rozporządzeniu Rady Ministrów z 21 sierpnia 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 659) o zmianie taksy dla komorników sądowych. Rozporządzenie to opiera się na art. 2 ustawy z 9 lipca 1920 r. („Dzien. Ust.” poz. 450).

III. Odnośnie do b. zaboru austriackiego należy odróżnić: 1) Małopolskę oraz 2) Orawę i Spisz.

1) Oprócz rozporządzeń, dotyczących dyslokacji sądów („Dzien. Ust.” poz. 215, 404, 406, 422) należy wymie-

nić rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 21 listopada 1921 r. dotyczące urzędowych ogłoszeń sądowych w okręgach Sądów Apelacyjnych Krakowskiego i Lwowskiego. Według rozporządzenia tego sądy winny wszelkie ogłoszenia zamieszczać nadal w „Gazecie Lwowskiej”, ewentualnie w „Monitorze Polskim” (np. § 16 i 29 austr. ust. notarij.) Poza-tem ustawa z 31 stycznia 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 88) podwyższa pewne opłaty sądowe a rozporządzenie min. spraw, z 31 sierpnia 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 657) podwyższa stawki należitości znawców, lekarzy i weterynarzy. Jako najważniejszą należy wymienić ustawę z 5 sierpnia 1922 r. („Dzien. Ustaw” poz. 769), zmieniającą niektóre postanowienia o postępowaniu sądowym cywilnem. Ustawa ta zmienia normę jurysdykcyjną, procedurę cywilną, ordynację egzekucyjną, ustawę o postępowaniu upominawczem, ustawę o sądach przemysłowych, ordynację konkursową i ces. rozp. o odnowieniu i sprostowaniu granic, podwyższając znacznie, stosownie do spadku waluty polskiej zawarte w tych ustawach kwoty pieniężne, od których zależy między innymi właściwość sądu, dopuszczalność rewizji i rekursu. Zaznaczyć należy, że według tej ustawy rewizja jest niedopuszczana jeżeli wartość przedmiotu sporu, o którym rozstrzygał sąd odwoławczy, nie przekracza 100 000 marek a nawet 300 000 marek, jeżeli sąd odwoławczy zatwierdził wyrok pierwszej instancji. Przepis ten stanowi znaczne odciążenie sądu rewizyjnego. To samo trzeba powiedzieć o zmianie art. 402 ordynacji egzekucyjnej, do którego dodano przepis, że rekurs od uchwały sądu drugiej instancji jest niedopuszczalny. W końcu należy jeszcze zaznaczyć, że również i ustawa z 23 września 1922 r. („Dz. Ust.” poz. 779) zmienia wysokość grzywien, przewidzianych w statucie dyscyplinarnym dla adwokatów i kandydatów adwokackich.

2) Stosunki prawne tych gmin na Spiszu i Orawie, które przyłączono do Polski, dotąd nie były jeszcze uregulowane. W tym względzie ustawa z 26 października 1921 roku („Dzien. Ust.” poz. 657) wypowiada zasadę, że ustawy i rozporządzenia, które obowiązywały na tym obszarze w dniu przyłączenia do Polski pozostają nadal w mocy, o ile skutkiem zmienionych stosunków prawno-państwowych na mocy późniejszych polskich ustaw i rozporządzeń nie przestały obowiązywać. Zarazem ustawa ta upoważniła Radę Ministrów do wydania rozporządzeń, znoszących lub zmieniających obowiązujące na Spiszu i Orawie normy prawne, oraz do wprowadzenia na tych ziemiach ustaw, obowiązują-

cych w Polsce. W myśl tego upoważnienia Rada Ministrów wydała dnia 14 września 1922 r. rozporządzenie („Dzien. Ust.” poz. 833), regulujące organizację sądową na Spiszu i Orawie i rozciągające na ten obszar niektóre polskie, ustawy i rozporządzenia, w szczególności obowiązujące w okręgu sądu apelacyjnego w Krakowie, ustawy i rozporządzenia dotyczące postępowania sądowego w sprawach cywilnych spornych i niespornych, organizacji sądownictwa oraz opłat sądowych, adwokatury i notariatu. W ten sposób nastąpiła w dziedzinie procesu cywilnego i organizacji sądowej unifikacja Spiszu i Orawy z Małopolską.

IV. Coraz większą staje się liczba ustaw i rozporządzeń, wydawanych pomimo różnicy ustaw dzielnicowych dla całego obszaru Rzeczypospolitej Polskiej. I tak określiło rozporządzenie Rady Ministrów z 1 grudnia 1921 r. („Dz. Ust.” poz. 735) okres organizacji sądownictwa w całej Polsce do końca 1922 r. Jedyny wyjątek w tym względzie stanowi G. Śląsk, gdzie okres ten trwa do końca roku 1923 a może być przedłużony do końca roku 1924. — Z innych ogólnopolskich rozporządzeń należy wymienić rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 26 czerwca 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 429) o oznaczeniu władz dyscyplinarnych, powołanych do orzekania w sprawach dyscyplinarnych przeciw urzędnikom i niższym funkcjonariuszom zarządu i wymiaru sprawiedliwości. Rozporządzenie to opiera się na ustawie z dnia 17 lutego 1922 r. („Dzien. Ust.” poz. 165) o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko funkcjonariuszom państwowym, zmienionej następnie przez ustawę z 28 lipca 1922 r. („Dz. Ust.” poz. 582). Dalej posiada ogólnopolskie znaczenie ustawa z 25 września 1922 r. („Dz. Ust.” poz. 763), zmieniająca uposażenie sędziów i prokuratorów.

Ważniejsze są te ustawy, które aczkolwiek należą do dziedziny procesu cywilnego w Polsce posiadają jednak znaczenie ogólniejsze, gdyż regulują zarazem stosunek Polski do innych państw. W tym związku wymienić należy ustawę z 12 maja 1922 roku o przystąpieniu Polski do konwencji haskiej z dnia 17 lipca 1905 roku dotyczącej procedury cywilnej („Dz. Ust.” poz. 535). Dalej wchodzi tutaj w rachubę umowa polsko-gdańska z 24 października 1921 r. („Dz. Ust.” Nr. 16), zawierająca w części drugiej (art. 45 do 148) liczne przepisy dotyczące również i spraw cywilnych, w szczególności także przepisy o pomocy prawnej (art. 45 do 59) oraz zawarta w Genewie pol-

sko-niemiecka konwencja górno-śląska z 15 maja 1922 r., zawierająca ważne postanowienia o języku władz sądowych (art. 140 do 146 łącznie z art. 73 i 74). Przytem należy zaznaczyć, że konwencja górno-śląska utworzyła Górnośląski Trybunał Rozjemczy, którego postępowanie unormuje własny regulamin (art. 596), a którego ustroj uregulowany jest przez konwencję (art. 563 i nast.).

Nie należy też pominąć polsko-niemieckiego Mieszanego Trybunału Rozjemczego, ustanowionego na zasadzie art. 304 Traktatu Wersalskiego. Trybunał ten ustanowił własny regulamin procesowy, ogłoszony oświadczeniem rządowym z 3 listopada 1921 r., („Dz. Ust.” poz. 670), który normuje ustroj, właściwość i postępowanie procesowe tego trybunału.

Dr. Bronisław Stelmachowski.
Sędzia Sądu Najwyższego.

4. Zobowiązania międzynarodowe Polski *).

(Ciąg dalszy).

5. Konwencja handlowa z Rumunją, podpisana w Bukareszcie dnia 1 lipca 1921 r., ratyfikowana przez Sejm ustawodawczy ustawą z dnia 28 lipca 1922, ogłoszona w Dz. U. 1922 Nr. 71, poz. 636.

Konwencja ta, opierająca się na zasadzie wzajemnego największego uprzywilejowania obu stron, zawiera przepisy, omawiające stanowisko osób, trudniących się handlem, oraz firm i spółek handlowych.

*) W uzupełnieniu działu I-go niniejszego przedstawienia zobowiązań międzynarodowych Polski, zatytułowanego „Umowy międzynarodowe prawotwórcze” zaznaczyć należy, iż opublikowana już została:

Polsko-francuska umowa polityczna, podpisana w Paryżu dnia 19 lutego 1921 r., ratyfikowana przez Sejm Ustawodawczy ustawą z dnia 12 maja 1922 r., protokoł wymiany dokumentów ratyfikacyjnych z dnia 24 czerwca w Paryżu, ogłoszono w Dz. Ust. Rz. P. w Nr. 63 z dnia 9 sierpnia 1922 r. pod pozycją 563.

Umowa powyższa, podpisana jeszcze przed zawarciem konwencji o przymierzu odpornem z Rumunją, jest właściwie pierwszym jak dotąd, najważniejszym krokiem w dziedzinie naszej czynnej polityki zagranicznej, o której już wzmiankowałem przy omawianiu przymierza naszego z Rumunją.

Umowa ta posiada charakter wybitnie pokojowy i zachowawczy w odniesieniu do stosunków międzynarodowych, gdyż, jak głosi formuła wstępna, oba rządy, polski i francuski, . . . troszcząc się w równej mierze o utrzymanie stanu pokoju w Europie, bezpieczeństwa i obrony ich tery-

Umowa gwarantuje obywatelom jednej strony na terytorjum drugiej wolność od wszelkich specjalnych opłat oraz obowiązków osobistych.

Powyższe postanowienia rozciągnięto analogicznie również na handel morski.

6. Konwencja handlowa polsko-francuska, podpisana w Paryżu dnia 6 lutego 1921 r., ratyfikowana przez Sejm Ustawodawczy ustawą z dnia 12 maja 1922 r., Dz. Ust. Rz. P. Nr. 50, poz. 441 i 442, protokół wymiany dokumentów ratyfikacyjnych z dnia 27 czerwca 1922 r. w Paryżu.

Konwencja handlowa polsko-francuska podobnie, jak się rzecz ma z konwencją handlową polsko-rumuńską, jest rozwinięciem w całej rozciągłości zasady największego uprzywilejowania.

7. Konwencja polsko-francuska bilateralna, podpisana d. 6 lutego 1922 r. w Paryżu, ratyfikowana przez Sejm Ustawodawczy ustawą z dnia 12 maja 1922 r., Dz. Ust.

torjum...”, postanowiły jednocześnie w celu poparcia „wzajemnych interesów politycznych i gospodarczych” .....„działać w porozumieniu we wszelkich sprawach polityki zagranicznej, dotyczących obu Państw i mających związek z uporządkowaniem stosunków międzynarodowych w duchu traktatów i zgodnie z Paktem Ligi Narodów...” (art. 1).

W myśl art. 2 zobowiązują się oba Rządy w celu nawiązania wzajemnych stosunków gospodarczych do zawarcia umów specjalnych i konwencji handlowej. Postulatowi temu stało się już zadość przez zawarcie w dniu 6 lutego 1922 r. w Paryżu konwencji polsko-francuskich handlowej, bilateralnej i naftowej, ratyfikowanych już przez Sejm ustawą z dnia 12 maja 1922 r.

Art. 3 umowy politycznej polsko-francuskiej głosi, iż .....„gdyby jednak, wbrew przewidywaniom i szczerym zamiarom pokojowym obu umawiających się Państw, oba lub jedno z nich zostało zaatakowane bez wyzwania ze swej strony oba Rządy porozumieją się celem obrony ich terytoriów i ochrony swych słusznych interesów...”;

Oba Rządy zobowiązują się zasięgnąć wzajemnie zdania przed zawarciem nowych układów, dotyczących ich polityki w Europie środkowej i Wschodniej...” (art. 4).

Wejście w życie umowy, w myśl art. 5, uzależnionem zostało od podpisania umów handlowych, co jak podniesionem było wyżej, zostało dokonaniem.

Paryska umowa z dnia 19 lutego 1921 r. utwierdzająca tradycyjną przyjaźń francusko-polską, jest zarazem zasadniczą podstawą naszej orientacji międzynarodowej i wytyczną zabiegów naszej dyplomacji w dziedzinie polityki zagranicznej, które zdążają do „zachowania traktatów” i „ochrony słusznych interesów”.

Rz. P. Nr. 71, poz. 634, protokuł wymiany ratyfikacji z dnia 27 czerwca 1922 r. w Paryżu.

Konwencja ta, przewidziana już przez Traktat Wersalski, reguluje cały szereg kwestyj prawno-gospodarczych, powstałych w wyniku wielkiej wojny, a których zlikwidowanie jest jednym z warunków powrotu do normalnego stanu gospodarczego obu krajów.

8. Konwencja polsko-francuska t. zw. naftowa, podpisana d. 6 lutego 1922 r. w Paryżu, ratyfikowana przez Sejm Ustawodawczy ustawą z dnia 12 maja 1922 r., Dz. Ust. Rz. P. Nr. 71, poz. 633, protokuł wymiany ratyfikacji z dnia 27 czerwca 1922 r. w Paryżu.

Konwencja ta, zawierająca cały szereg uprzywilejowań kapitału francuskiego w dziedzinie podatkowej na terenie przemysłu naftowego, jest wynikiem z jednej strony stosunków politycznych, łączących oba kraje, z drugiej strony dążnością zagwarantowania kapitałowi francuskiemu inwestującemu w Polsce, zysków, któreby zrównoważyły ryzyko, połączone zawsze z fundowaniem nowych placówek przemysłowych.

9. Konwencja handlowa polsko-włoska, podpisana w Genui dnia 12 maja 1922 r., ratyfikowana przez Sejm Ustawodawczy ustawą z dnia 28 lipca 1922 r.

10. Konwencja handlowa polsko-szwajcarska, podpisana w Warszawie dnia 26 czerwca 1922 r., ratyfikowana przez Sejm Ustawodawczy ustawą z dnia 28 lipca 1922 roku.

11. Konwencja polsko-francuska o pomocy społecznej, podpisana w Warszawie dnia 14 października 1920 r., ratyfikowana przez Sejm Ustawodawczy ustawą z dnia 11 maja 1922 r., Dz. Ust. Rz. P. Nr. 54, poz. 495.

12. Polsko-niemiecki układ o amnestji na górnośląskim obszarze plebiscytowym wraz z protokołem końcowym, podpisany w Opolu dnia 21 czerwca 1922 r., ratyfikowany przez Sejm Ustawodawczy ustawą z dnia 27 lipca 1922 r., Dz. Ust. Rz. P. Nr. 65, poz. 581.

Układ powyższy podobnie jak w swoim czasie polsko-niemiecka umowa amnestyjna z dnia 1 października 1919 r. oraz dodatkowa do niej z dnia 12 lutego 1921 r., czynią zadość wymaganiu amnestjowania przestępstw politycznych, popełnionych w okresie i z powodu nieustalenia losu odnośnych terytoriów, spornych między Polską a Niemcami.

13. Polsko-niemiecki układ o państwowej własności górniczej i hutniczej w polskiej części Górnego Śląska, podpisany w Opolu dnia 22 czerwca 1922 r..

ratyfikowany przez Sejm ustawodawczy ustawą z dnia 4-go sierpnia 1922 r., Dz. Ustaw Rz. P. Nr. 71, poz. 642.

14. Układ polsko-niemiecki w przedmiocie kopalń górnośląskich, podpisany w Opolu dnia 22 czerwca 1922 r., ratyfikowany przez Sejm Ustawodawczy ustawą z dnia 4 sierpnia 1922 r., Dz. Ust. Rz. P. Nr. 71, poz. 643.

15. Oświadczenia rządowe z dnia 23 maja 1922 r. w sprawie podziału Górnego Śląska, Dz. Ust. Rz. P. Nr. 44, poz. 369, stwierdzające przyjęcie przez Rząd polski decyzji Konferencji Ambasadorów z dnia 20 października 1921 r.

16. Konwencja polsko-niemiecka, dotycząca Górnego Śląska, podpisana w Genewie, dnia 15 maja 1922 T., ratyfikowana przez Sejm Ustawodawczy ustawą z dnia 24 maja 1922 r., wymiana dokumentów ratyfikacyjnych w Opolu dnia 3 czerwca 1922, Dz. Ust. Rz. P. Nr. 44 poz. 370, 371 i 372.

Polsko-niemiecka konwencja górnośląska rozpada się na 6 części. Część pierwsza zawiera postanowienia ogólne. W myśl tytułu I części pierwszej przepisy prawa materialnego, obowiązujące w dniu przejścia przez Rząd polski polskiej części G. Śląska, pozostają w mocy w ciągu lat 15 (§ 1) z tem jednak zastrzeżeniem, że Polska będzie mogła w ciągu wymienionych lat 15 zastąpić obowiązujące postanowienia prawa materialnego innemi postanowieniami (§ 2), mogącemi być zastosowanemi na całym jej obszarze. W razie sporu w tym względzie sprawa przechodzi pod rozstrzygnięcie górnośląskiej Komisji Mieszanej względnie Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości. (Artykuł 2, §§ 1 i 2). W razie sporu, któryby wynikł pomiędzy Polską a Niemcami w przedmiocie zarządzeń ustawodawczych, sprawa ma być przedłożona przez interesowanych do decyzji Rady Ligi Narodów (§ 3).

Tytuł II, części pierwszej traktuje o ochronie praw nabytych, tytuł III o wyłączeniu. Jako zasadę wyłączenia ustalono, iż Polska może wyłączyć na polskim Górnym Śląsku przedsiębiorstwa należące do wielkiego przemysłu, włączając w to pokłady oraz wielką własność rolną (Artykuł 6).

Część II-go konwencji dotyczy „obywatelstwa i zamieszkania”. Art. 25, § 1 głosi na wstępie tej części, iż „obywatele niemieccy, którzy w chwili zmiany suwerenności mają zamieszkanie w polskiej części obszaru plebiscytowego, nabywają z samego prawa obywatelstwo polskie, a tracą niemieckie”. W ten sposób ustala konwencja ścisły związek mię-

dzy faktem zamieszkania a obywatelstwem. Zasada ta ograniczoną jest jednak tem zastrzeżeniem, iż „obywatele niemieccy, którzy zamieszkali na... obszarze plebiscytowym dopiero po 1 stycznia 1908 ....” nabywają obywatelstwo polskie nie inaczej, jak za osobnem upoważnieniem Rządu polskiego (art. 25, § 2). Art. 33 i następne omawiają kwestję opcji, art. 40, i następne prawo zachowania zamieszkania na obszarze plebiscytowym w ciągu lat 15 w wypadku opcji na rzecz Niemiec.

Część III konwencji omawia ochronę mniejszości narodowych, zastosowując postanowienia traktatu wersalskiego z d. 28 czerwca 1919 r. między Polską a Głównemi Mocarstwami do stosunków górnośląskich.

Część IV-ta konwencji dotyczy spraw socjalnych, część V-ta spraw gospodarczych. W tej ostatniej części czyli V-ej, dział IV-ty zawiera przepisy, ustanawiające specjalny pas pograniczny. Mieszkańcy i stosunki wspomnianego pasa pogranicznego korzystają ze specjalnych przywilejów prawnych a to w celu uniknięcia zbyt ostrego przełamania łączności gospodarczej, łączącej obie części G. Śląska — polskiej i niemieckiej.

Końcowa część VI-ta konwencji zawiera postanowienia o Górnośląskiej Komisji Mieszanej i Górnośląskim Trybunale Rozjemczym.

17. Konwencja o wolności tranzytu, podpisana w Barcelonie, dn. 20 kwietnia 1921 r., ratyfikowana przez Sejm Ustawodawczy ustawą z d. 4 sierpnia 1922 r., (Dziennik Ustaw Rzpltej Polskiej Nr. 71, poz. 640).

18. Konwencja w sprawie urządzenia dróg żeglownych o znaczeniu międzynarodowym, podpisana w Barcelonie d. 20 kwietnia 1921 r., ratyfikowana przez Sejm Ustawodawczy ustawą z d. 4 sierpnia 1922 r. (Dziennik Ustaw Rzpltej Pol. Nr. 71, poz. 641).

Do działu umów prawotwórczych należą również wszystkie konwencje, Wyszczególnione w aneksie I-ym do art. 19 Traktatu między głównemi Mocarstwami Sprzymierzonymi a Polska, podpisanego w Wersalu 28 czerwca 1919 r. Polska zobowiązała się na mocy rzeczonego traktatu do przystąpienia do wszystkich, wymienionych w aneksie I-ym do art. 19 konwencji w terminie rocznym od dnia uprawomocnienia się traktatu czyli w tym wypadku od d. 10 stycznia 1920 r. Zobowiązanie to przez Rząd polski zostało wykonane w ustalonym terminie. Ody zaś ustawodawcze upoważnienie Rządu do przystąpienia w imieniu Polski do wspomnianych konwencji uzyskanem zostało już przez Rząd przez fakt ustawodaw-

czej ratyfikacji wyżej wymienionego traktatu, przeto uprzedzenie rzezonych konwencji nie wymagało już uprzedniego przedkładania ich Sejmowi Ustawodawczemu do zatwierdzenia, — i Rząd mógł przystąpić do opublikowania ich w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej w formie oświadczeń rządowych.

W wykonaniu wspomnianego artykułu 19 aneksu I-go Traktatu między Mocarstwami Sprzymierzonymi a Polską, podpisanego w Wersalu d. 28 czerwca 1919 r., przystąpił Rząd Polski do następujących konwencji:

19. Międzynarodowa konwencja telegraficzna, podpisana w Petersburgu 10/22 lipca 1875, przejrzana w Lizbonie 11 czerwca 1908 r.. Dziennik Ustaw Nr. 72/22, poz. 469. Przystąpienie Polski pod datą 30 czerwca 1920 r.

20. Międzynarodowa konwencja radiotelegraficzna, podpisana w Londynie 5 lipca 1912 r. Przystąpienie Polski pod datą 6 stycznia 1920 r.

21. Międzynarodowa konwencja kolejowa, podpisana w Bernie, d. 14 października 1890 r., przejrzana 22 grudnia 1908 r. Przystąpienie Polski pod datą 28 lipca roku 1920.

22. Międzynarodowa konwencja sanitarna, podpisana w Paryżu, d. 3 grudnia, została zastąpiona przez konwencję, podpisaną w Paryżu d. 17 stycznia 1920 r., i obecnie już nie obowiązuje. Wobec tego zgłoszone przez Rząd Polski stosownie do zobowiązania, wynikającego ze wspomnianego powyżej Traktatu wersalskiego, przystąpienie Polski do rzezonej konwencji przez francuskie ministerstwo Spraw Zagranicznych przyjętem nie zostało z powołaniem się na zamianę konwencji sanitarnej z 1903 roku konwencją z roku 1920. Uzyskania przez Rząd polski względnie ministra spraw zagranicznych konstytucyjnego upoważnienia do przystąpienia w imieniu Polski do konwencji z r. 1920 należy spodziewać się w najbliższym czasie.

23. Międzynarodowa konwencja o zakazie pracy nocnej kobiet, zatrudnionych w przemyśle, podpisana w Bernie, d. 26 września 1916 r. Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej Nr. 19/22, poz. 158. Przystąpienie Polski pod datą 14 stycznia 1921 r.

24. Międzynarodowa konwencja o zakazie używania białego fosforu przy wyrobie zapalek, podpisana w Bernie d. 26 września 1906 r. Dziennik Ustaw Rzpltej Polskiej Nr. 19/22, poz. 159. Przystąpienie Polski pod datą 14 stycznia 1921 r.

25. Międzynarodowa konwencja o ściganiu

handlu żywym towarem, podpisana w Paryżu, dnia 4 maja 1910 r. Dziennik Ustaw Rzpltej Polskiej Nr. 87/22, pozycja 783. Przystąpienie Polski pod datą 12 stycznia 1921 r.

26) Międzynarodowa konwencja o zakazie publikacyj pornograficznych, podpisana w Paryżu d. 4 maja 1910 r. Dziennik Ustaw Rzpltej Polskiej Nr. 21/22, poz. 167. Przystąpienie Polski pod datą 12 stycznia 1921 r.

27) Międzynarodowa konwencja o ochronie własności przemysłowej, podpisana w Paryżu d. 20 marca 1883 r., przejrzane w Brukseli, d. 14 grudnia 1900 r. i w Waszyngtonie d. 2 czerwca 1911 r. Dziennik Ustaw Rzpltej Polskiej Nr. 8/22, poz. 58. Przystąpienie Polski pod datą 10 listopada 1919 r.

28) Międzynarodowa konwencja o ochronie utworów literackich i artystycznych, podpisana w Bernie 13 listopada 1908 r. Dziennik Ustaw Rzeczyposp. Polskiej Nr. 3/22, poz. 16. Przystąpienie Polski pod datą 20 stycznia 1920 r.

Przez przystąpienie do konwencji, wyszczególnionych w aneksie I do artykułu 19 Traktatu wersalskiego, zawartego przez Polskę z Głównymi Mocarstwami Sprzymierzonemu weszła Polska do międzynarodowej wspólnoty administracyjnej, przejmując prawa i obowiązki, wynikające z najpoważniejszych organizacji międzynarodowych.

II. Kontrakty prawne.

Pod pojęcie „kontraktów prawnych” podporządkowuję takie umowy międzynarodowe, które nie wprowadzają do stosunków międzynarodowych nowych trwałych norm, lecz zmierzają w granicach istniejących norm prawnych do uregulowania, przeważnie w sposób przejściowy, zbieżności lub kolizyj interesów międzynarodowych, przedewszystkiem charakteru gospodarczego. Z określenia tych umów wynika, iż czasokres ich mocy prawnej jest krótki, wygasają one bądź przez wpływ czasokresu, bądź przez wykonanie. Znaczna część kontraktów prawnych charakteru międzynarodowego, które zawarł Rząd polski, już wygasła, a to bądź z pierwszego, bądź drugiego powodu. Z reguły umowy także nie podlegają ratyfikacji, chyba, że strony z powodów politycznych uznają ratyfikację takiej umowy za wskazaną.

Z pośród umów międzynarodowych, które podciągam pod pojęcie kontraktów prawnych, zawartych przez Rząd polski, dotychczas ratyfikowane zostały dwie umowy, a mianowicie:

1) Układ polsko-niemiecki w sprawie utrzymania w ruchu gospodarstw rolnych na pograniczu polsko-nie-

mieckiem, podpisany w Poznaniu d. 27 lipca 1920 r., ratyfikowany przez Rząd polski d. 26 stycznia 1921 r. Dotychczas nie ogłoszony w „Dzienniku Ustaw”.

2) Układ, podpisany w Poznaniu d. 29 kwietnia 1922 r. między Rzeczypospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką w sprawie ułatwień, dotyczących ruchu granicznego, ratyfikowany przez Sejm Ustawodawczy ustawą z d. 28 lipca 1922 r., Dziennik Ustaw Rzpltej Polskiej Nr. 71, poz. 637.

E. Sobolewski (Wiedeń).